

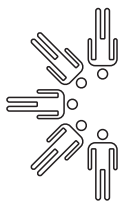
Simboluri arhetipale în basme

Aventura domniței

Marie-Louise von Franz

Traducere din limba engleză de

Oana Badea

MISTERELE
INCONȘTIENȚULUI
COLECTIV

TREI

CUPRINS

<i>Introducere</i>	9
Capitolul 1. Barbă-Albastră	97
Capitolul 2. Nevasta pastorului	150
Capitolul 3. Femeia care a devenit păianjen	175
Capitolul 4. Sedna	197
Capitolul 5. Fata și craniul	222
Capitolul 6. Cele două surori	230
Capitolul 7. Mama Holle	245
Capitolul 8. Ingebjörg și mama vitregă cea bună	272
Capitolul 9. Simbria fiicei vitrege și a fiicei din casă	281
Capitolul 10. Micuța Fatima cu fruntea de lună	293
Capitolul 11. Fulg-de-nea	316
Capitolul 12. Frumoasa din pădurea adormită — Micuța Briar-Rose	320
Capitolul 13. Albă-ca-Zăpada și cei șapte pitici	334
Capitolul 14. Rapunzel	366
Capitolul 15. Cenușăreasa	379
Capitolul 16. Calul magic	427
Capitolul 17. Hans Wunderlich	454
Capitolul 18. Allerleirauh, Blană-pestriță	473
Capitolul 19. Mireasa albă și mireasa neagră	499
Capitolul 20. Păzitoarea de găște	554
<i>Epilog</i>	580
<i>Bibliografie</i>	583
<i>Index de autori</i>	597
<i>Index de basme</i>	601
<i>Index tematic</i>	609

INTRODUCERE

În basmele analizate în volumul anterior, personajul principal și înfăptuitorul acțiunii era o figură masculină, o imagine a arhetipului eroului. Din moment ce eroul reprezintă individuarea bărbatului, poveștile au fost analizate din punct de vedere al structurii psihice masculine. Însă, în multe basme, în centrul acțiunii se află o figură feminină. Acest lucru se întâmplă fiindcă, după cum am afirmat la sfârșitul secțiunii anterioare, Sinele se manifestă atât în aspectul masculin, cât și în cel feminin. Câteva exemple bine cunoscute sunt „Cenușăreasa“, „Albă-ca-Zăpada“ și „Frumoasa din pădurea adormită (Micuța Briar-Rose)“. Din perspectiva pe care am adoptat-o până acum, această figură feminină a fost considerată o imagine a animei bărbatului, presupunând că realitatea sa conștientă este complet sau într-o mare măsură ignorată, că subiectul este condus în principiu de acțiunile figurilor din inconștient și că abia la sfârșit recurgem la experiența conștientă subiectivă. Abordarea mai evidentă ar fi să presupunem contrariul, adică faptul că basmul se preocupă mai mult de expresia simbolizată a problemelor psihicului feminin. Nu putem hotărî fără urmă de tăgadă dacă este mai potrivit să interpretăm un anumit basm ca expresie a structurii psihice feminine, din moment ce, în cele din urmă, imaginile arhetipale esențiale își au originea în mintea ambelor sexe. Aceste imagini reflectă componente psihice sau structuri comune tuturor ființelor umane. Cu toate acestea semnificația unora dintre imagini este diferită, în funcție de modelarea lor de către psihicul masculin sau feminin. Arhetipul mamei,

de exemplu, este ilustrat cu o diferențiere mai mare în reflecția psihicului feminin decât a celui masculin, în care anima este îmbinată cu mama. Raționamentul invers se aplică figurii tatălui. În același fel, figura fecioarei dintr-un basm este, din punctul de vedere al femeii, un simbol al personalității sale centrale; însă din punctul de vedere al bărbatului, ea aparține figurii animei sale.¹ În această secțiune, vom încerca să interpretăm basmele din perspectiva psihicului feminin, alegând acele basme în care purtătorul principal al acțiunii sau al experienței este o fată sau o femeie.

- 2 Așa cum figura animei ocupă o poziție centrală în cadrul psihicului masculin și poate chiar să preia imaginea principală a unui întreg basm, găsim ca paralelă, mai ales în poveștile care ilustrează probleme specifice pentru psihicul feminin, o figură masculină pe care Jung a numit-o „animus”.² Această imagine arhetipală ar putea fi descrisă ca acumularea tuturor experiențelor femeii cu bărbatul, ba chiar mai mult, include experiențe care nu sunt trăite în lumea exterioară, ci în componenta masculină interioară a psihicului feminin. Animus este un simbol și o forță motorie a vieții spirituale. Fenomenologia animusului este descrisă de Emma Jung în cartea sa *Animus and Anima*. Explicații practice pot fi găsite și în capitolul „Iubitul fantomatic” din cartea lui Esther Harding, *The Way of All Women*.³ Din punct de vedere mitologic, această figură reprezintă „fiul” unor părinți primordiali, la fel cum anima este fiica lor. El corespunde spiritului de pământ și foc, care, după cum indică Emma Jung, fiind fiul unei „mame inferioare”, este mai apropiat și mai cunoscut.⁴ Faptul că este fiul unei „mame inferioare” sugerează

¹ Vezi C.G. Jung, OC 9/1 *Arhetipurile și inconștientul colectiv* ¶309 și urm.

² Vezi C.G. Jung, OC 6, *Tipuri psihologice* ¶806 și urm., ¶810 și urm., C.G. Jung, OC 7, „Relațiile dintre Eu și inconștient”, ¶329¶336, C.G. Jung, OC 11, *Psihologie și religie* ¶48, C.G. Jung, OC 10, „Suflet și pământ”, ¶71–84.

³ [Vezi și M.-L. von Franz, *Feminine in Fairy Tales*, New York, 2001, *passim*. și von Franz, *Animus*, New York, 2001, *passim*.]

⁴ Emma Jung scrie:

„O astfel de figură a mamei, spre deosebire de mama luminoasă, cerească, întruchipează femininul primordial ca pe o putere grea, întunecată, legată de pământ, pricepută la magie, acum generoasă, în clipa următoare asemănătoare

că provine dintr-o lume magică, iar această afiliere cu inconștientul îi conferă — spre deosebire de intelectul rațional, precis al omului — caracterul unui spirit al naturii.⁵

Felul în care, pentru sufletul feminin, animusul corespunde unui spirit, unei ființe luminate, este ilustrat într-un basm al poporului Cuckchee, „Omul-soare“, în care figura animusului este identificată cu zeul soarelui. (Vedem și aici motivul, discutat în secțiunea anterioară, al îmbinării frecvente a figurii tatălui din domeniul magic cu figura fiului demonic.)

A trăit cândva un poligam (*limilin*). Acesta avea două soții. 4
Cu nevasta mai în vârstă avea două fiice; cu cea tânără, niciun copil. Dar el tot o iubea mai mult pe cea tânără. Pe cea în vârstă nu o iubea deloc.

Odată, la o ceremonie de mulțumire, ambele femei dansau. 5
Omul dansa și el cu toba lui. A lovit-o peste față pe soția

unei vrăjitoare și nefirească, iar adesea chiar distructivă. Atunci, fiul său ar fi un spirit htonic al focului, amintindu-ne de Logi, sau Loki, din mitologia nordică, reprezentat ca un uriaș înzestrat cu putere creativă și în același timp ca un ștrengar vicelan și seducător, mai târziu prototipul diavolului familiar nouă“.
(E. Jung, *Animus and Anima*, Putnam, 1985, p. 31)

⁵ Despre caracterul animusului, vezi comentariile despre vânt și femei din de Gubernatis, p. 106. Același autor scrie că în *Khorda Avesta* și *Ram Yasta record* se găsește un imn vedic pentru *marute*, la care se roagă fecioarele atunci când vor să-și găsească un soț. [Marutele se mai numesc și *rudre*, sunt zeități ale furtunii, însoțitoare ale lui Indra, între 27 și 60 la număr.] Potrivit notei de subsol (de Gubernatis, p. 106), vântul (ca simbol al spiritului) este preamărit ca fiind:

„[...] «cel mai puternic dintre cei puternici, cel mai rapid dintre cei rapizi, cu arme de aur și podoabe de aur, un car de aur și o roată de aur» (Darmesteter, p. 262). Mai mult decât atât, pantofii săi de aur și brâul de aur arată afecțiunea și relația sa cu Ardvî Çūra Anâhita [marea zeiță a apelor], care, în versul 55, este îmbrăcată în hainele Aurerei. Femeilor le plac cei puternici, cei cutezători, ba chiar cei violenți, iar vânturile sunt puternice, neînfricate, aprige. [...] Vântul este foarte indiscret, căci merge peste tot și vizitează totul. Aude totul, secretele tinerelor pe care le poate lua pe nepregătite. De aceea și în *Panciatantra* (I, 5) un țesător (bărbat) care s-a îndrăgostit regretă că nimeni nu poate intra în iatacul iubitei sale, în afară de vânt. (A. de Gubernatis, *Thiere i.d. indog. Mythologie*, Leipzig, 1874, p. 79 [nu se găsește în versiunea în limba engleză a aceleiași note de subsol])“.

mai în vârstă. Ea s-a mâniat și a plecat pe malul mării. Gheața era separată de mal printr-o crăpătură îngustă. Femeia a sărit peste ea, deși nici măcar nu-și acoperise cu straie partea de sus a corpului. Bucata de gheață a fost purtată departe pe mare, iar în cele din urmă a ajuns pe alte meleaguri. S-a oprit aproape de o stâncă destul de abruptă.

- 6 Tot timpul acesta femeia gândea: „Vai, mi-am lăsat în urmă cele două fiice! Le-am transformat în orfane. De acum încolo vor fi prost îmbrăcate, cu fuste jerpelite, și toată lumea o să le batjocorească“. A văzut un bărbat în vârful stâncii. Era vânjos și înalt. Era Omul-Soare (*Tërkae-la'ul*). Haina lui avea glugă. Avea gluga trasă peste față, iar mânecile trase peste mâini. Însă era complet luminos, iar capul îi era înconjurat de un nimb. Femeia și-a spus: „Pare că vrea să mă omoare. Bine! Să mă omoare! Oricum viața mea e un chin“. Bărbatul a răspuns de sub glugă:

— De ce să te omor? Din contră, mi-e milă de tine. De aceea te-am făcut să vii pe meleagurile mele, căci n-ai venit din întâmplare și nici din propria ta voință. Te-am condus până aici fără să știi.

- 7 A luat-o de mână și a ajutat-o să urce pe stâncă. Acolo a văzut o casă mare. Se revărsa lumina din ea, iar dormitorul strălucea orbitor. De ambele părți ale dormitorului erau vase rotunde pline cu mâncare. Unele conțineau carne fiartă, altele erau pline cu seu, iar altele cu frunze fermentate, în timp ce unele erau goale. Bărbatul a spus:

— Toate acestea sunt vase de sacrificiu. Oamenii mi le-au dat, iar unii care au vrut să mă înșele mi-au dat vase goale. Am luat totul, fiindcă nu refuz niciodată o ofrandă.

- 8 Au trăit împreună. Au avut un fiu, apoi încă doi copii. După o vreme, Omul-Soare a spus:

— Ei bine, suntem de pe două meleaguri diferite; iar tu ai o casă în patria ta. Așa că întoarce-te la tine în țară! Ia-ți și copiii cu tine. Pe drum, nu vei suferi de foame. Îți voi da eu de mâncare și îți voi construi un adăpost unde să te odihnești noaptea. Până acum, te-am ținut în siguranță.

A tăiat bucățele din cortul exterior, dar și din dormitor și în fiecare traistă cu provizii. I-a dat aceste bucățele și i-a spus:

— Pune-le într-o mănășă. Apoi poți să pleci.

A ghidat-o să coboare pe o rază de soare, fiindcă se aflau în lumea de sus. Ea credea că e o stâncă abruptă, dar, de fapt, era o lume separată. Femeia a ajuns pe pământ. Apoi a scos bucățelele din mănășă și a scuipat pe ele. A apărut o casă în locul acela, pe mal, la fel de frumoasă ca cea a Omului-Soare. Erau traiste pline cu carne și diferite feluri de mâncare. A trăit acolo o vreme. Pe plajă mergeau două fete, adunând alge.

„Ah, ah! Ce fete sunt acelea? Nu or fi fiicele mele? Ce sărăcăcios sunt îmbrăcate! Ce haine subțiri au!“

Le-a chemat înăuntru și și-a dat seama că erau într-adevăr fiicele ei.

— Ah, ah! Nu sunt moartă. Sunt mama voastră. M-am întors la voi!

Le-a dat haine frumoase, din piei peștițe de cerb. Apoi fetele au plecat acasă și a mers și femeia cu ele. Mama lor vitregă și soțul femeii stăteau în dormitor.

— Unde sunt algele?

Fetele nu au răspuns, de parcă nu auziseră nimic.

— De ce nu răspundeți?

În cele din urmă, au aruncat algele în dormitor. Mama lor vitregă a ieșit valvârtej.

„De ce aruncă așa cu lucrurile?“

Le-a văzut hainele frumoase.

„De unde au făcut rost de haine așa frumoase? Să le urmăresc.“

Le-a urmărit și a ajuns la casa soției mai în vârstă. A văzut că era mare și plină cu provizii de tot felul. Apoi le-a invidiat pe femeile care mâncau în acea casă. Sfârșit.⁶

⁶ Bogoras, pp. 169–170.

- 10 După șocul de a fi respinsă și apoi lovită de soțul ei, femeia se întoarce către sine și se lasă călăuzită de o voce interioară. Această perioadă în care se îndepărtează de lumea seculară și se dedică unei lumini interioare este atât de hrănitoare, încât revine „la sine“ și găsește puterea de a trăi independent de atacurile lumii seculare, ba chiar de a dărui din preaplinul ei tuturor copiilor săi (interiori și exteriori).
- 11 Basmul acesta aparține categoriei ce se concentrează asupra motivului căsătoriei magice. Acestui tip îi aparțin multe dintre poveștile discutate deja, inclusiv cele ale culturilor primitive în care bărbatul își întâlnește anima, ce contrapune un spirit uman și unul animal. În mod asemănător, un alt grup din aceeași categorie este tocmai inversul precedentului, în care animusul femeii apare ca un spirit animal. Această figură-spirit întruchipează propriul ei inconștient. Un exemplu al unei astfel de căsnicii magice este basmul poporului Arawak, „Povestea lui Adaba“:
- 12 Erau odată trei frați care au plecat la vânătoare, luând-o și pe sora lor cu ei. Departe în junglă și-au construit un *banab*, un adăpost temporar, unde au lăsat-o pe soră singură-singurică, în timp ce ei umblau după vânat. În fiecare zi, cei trei frați plecau la vânătoare în toate direcțiile, dar nu au adus deloc carne, în afară de un curcan brazilian. Lucrurile au continuat așa multe zile. O *adaba*, o broască de copac, trăia într-o scorbură ce conținea puțină apă, aproape de *banab*, iar într-o dimineață își fredona cântecul: „Wang! Wang! Wang!“, când l-a auzit fata.
- De ce te plângi? a spus ea. Ar fi mult mai bine să încetezi cu hărmălaia și să-mi aduci niște vânat să mănânc.
- Așa că Adaba s-a oprit din orăcăit, s-a preschimbat într-un bărbat, a plecat în pădure și s-a întors peste vreo două ore cu niște carne pentru ea.
- 13 — Gătește-o înainte să se întorcă frații tăi. Ei or să vină, ca de obicei, cu mâna goală, i-a spus el.

Adaba a vorbit cu bună știință, căci, în scurtă vreme, frații s-au întors cu mâna goală. Vă imaginați mirarea lor când și-au văzut sora frigând o grămadă de carne și un bărbat străin întins într-unul dintre hamacele lor. Era un om tare ciudat! Avea dungi până jos, pe picioarele lui subțiri, și purta doar un șort; în rest, era complet gol. L-au salutat și i-au spus:

— Bună ziua!

După ce Adaba i-a întrebat dacă au fost la vânatoare și aceștia i-au spus că nu prinseseră nimic, el le-a zis că ar vrea să vadă săgețile pe care le foloseau. Când i le-au arătat, el a izbucnit într-un râs gălăgios și le-a arătat ciuperca ce creștea pe ele. Le-a spus că, atât timp cât nu îndepărtau ciuperca aceea, săgețile lor nu aveau să meargă niciodată drept. De asemenea, le-a curățat el săgețile. Adaba i-a spus atunci surorii lor să toarcă un fir de pescuit și, după ce l-a terminat, l-a legat între doi copaci. Apoi le-a zis fraților să țintească firul de pescuit cu săgețile curățate și să tragă. Au făcut întocmai, iar săgeata fiecărui frate s-a înfipt în centrul firului. Adaba a făcut un șiretlic curios când a tras cu propria lui săgeată. În loc să țintească direct un animal, îndrepta săgeata spre cer, astfel încât să se înfigă la coborâre în spinarea animalului. Frații au început să învețe metoda lui și, în curând, au devenit atât de pricepuți, încât nu mai ratau nicio pradă. Frații erau atât de mândri de ei înșiși și de Adaba, încât l-au luat acasă cu ei și l-au făcut cumnatul lor.

14

Adaba a trăit o vreme îndelungată și fericită cu sora lor. Dar într-o zi, femeia i-a spus:

— Bărbate, hai să mergem și să ne îmbăiem în iaz.

Au plecat împreună și când au ajuns acolo, soția a intrat prima și l-a chemat pe Adaba să i se alătore. Dar acesta i-a spus:

— Nu, eu nu mă îmbăiez niciodată în astfel de locuri, în iazuri. Locul meu de îmbăiere e în găurile cu apă din scorburile copacilor.

15

Așa că femeia a aruncat niște apă pe el, iar după ce a făcut asta de trei ori, a sărit afară din iaz și s-a dus să-l prindă. Dar de îndată ce a pus mâinile pe el, acesta s-a transformat înapoi în broască și a țopăit până la scorbura lui din copac, unde se află și astăzi. Când s-a întors sora acasă, frații ei au întrebat-o unde era cumnatul lor, dar ea nu a putut să le spună decât că plecase. Însă ei au aflat cum și de ce plecase, așa că și-au bătut sora fără milă. Dar nu au rezolvat nimic, fiindcă Adaba nu a mai ieșit din copac să le aducă noroc. Cei trei frați au mers des la vânătoare după aceea, dar seara nu aduceau niciodată acasă la fel de multă pradă ca pe vremea când se afla Adaba printre ei.⁷

- 16 Având în vedere explicațiile oferite mai sus, în discuția despre căsătoria magică dintre bărbat și anima, nu este nevoie să mai zăbovim aici asupra interpretării psihologice a acestui basm. Mai remarcabil este faptul că figura animusului femeii este foarte pricepută, fiind un profesor și un inventator al unei noi metode de a vâna. Din punct de vedere psihologic, omul-broască reprezintă un fel de înțelepciune naturală care „lovește ținta“ tocmai acolo unde omul cu gândirea lui rațională dezvoltată este adesea orb. El dă dovadă de aptitudini deosebite, naturale, divinatorii.
- 17 Motivul căsniciei distruse prin împrășcarea cu apă este analog cu divulgarea secretului animei sau redescoperirea straielor sale de animal, care, în poveștile privind căsnicia magică a bărbatului cu anima sa, o determina pe aceasta să dispară sau să revină la forma sa de animal. În timp ce trădarea are drept rezultat distrugerea experienței avute cu figura din inconștient ca urmare a invaziei din partea sferei conștiinței colective, redescoperirea veșmintelor de animal reprezintă o alunecare a conținuturilor inconștiente [adică fantezii, impulsuri, intuiții], care ieșiseră la suprafața minții conștiente, înapoi într-o stare de non-diferențiere din inconștient. O astfel de regresie psihică poate fi evitată doar prin eforturi conștiente constante. În acest basm,

⁷ W.E. Roth, *Inquiry into Animism*, Washington DC, 1915, p. 215.

soția nu cunoaște motivele refuzului lui Adaba de a se îmbăia în iaz. În desconsiderarea ei frivolă și oarbă privind nevoia lui de a evita contactul cu elementul acvatic, care personifică inconștientul, ea își pierde îmbogățirea interioară din acel tărâm.

O poveste similară a poporului *warau* din America de Sud este 18 „Zornăitoarea greșită, mistrețul de pădure și copilul“:

Un bărbat împreună cu soția lui și cei doi fii s-au dus într-o 19 zi într-o așezare învecinată, ca să participe la o chermază. Și-au lăsat acasă cele două fete, care erau ocupate să facă *cassiri*, și iată ce li s-a întâmplat. Când s-au dus să ia niște apă de la pârâu, au auzit un țipăt în timp ce mergeau. Era, de fapt, Siwara, un *hebu* (spirit al pădurii), care încerca intenționat să le amăgească, imitând strigătul unui *oto*, o pasăre mai mare decât șoimul *baridi*. Așa că ele l-au provocat în modul obișnuit, strigând:

— Nu mai striga, arată-te sau omoară ceva pentru noi!

Nu au mai văzut și nu au mai auzit nimic. Însă după ce au 20 ajuns acasă și s-au odihnit o vreme, s-a apropiat un tânăr de casa lor și le-a salutat:

— Bună ziua, verișoarelor!, după care a intrat în casă. Unde sunt părinții voștri? a fost următoarea întrebare a străinului, care desigur că nu era altcineva decât Siwara, care apăruse ca răspuns la provocarea de a se arăta.

Iar fetele, spunându-i că toată lumea era plecată la un *paiwarri*, i-au oferit *cassava* și băutură. După ce s-a înfruptat din acestea, Siwara le-a spus să meargă și să aducă *powis* pe care le procurase pentru ele. După ce au făcut acest lucru, le-a cerut să-i aducă înăuntru hamacul, deoarece avea de gând să rămână peste noapte. Fetele au adus hamacul și l-au atârnat în capătul casei aflat cel mai departe de locul unde dormeau ele.

— Să nu vă fie frică! Nu am de gând să vă fac niciun rău!

Și a spus adevărul, căci fetele au dormit neînțopte toată noaptea, fără ca el să le deranjeze. A doua zi, în zori, Siwara s-a întors în pădure, dar înainte să-și ia rămas-bun, le-a avertizat

să nu le spună părinților lor despre vizita lui. La scurtă vreme, s-au întors acasă mama și tatăl lor, iar când au văzut *powis* uscate, au exclamat:

— Vai! Cum ați reușit să faceți rost de astea?

Fetele au minșit, spunând:

— Am dat de un șoim *oto* care le prinsese și i le-am luat.

După o vreme, au gătit și au mâncat *powis*, iar bătrânul tată tocmai mesteca partea pe care o scosese din oală, când a dat de o bucată de săgeată în ea, făcută din *kokerit*.⁸

21 Întorcându-se la fiicele sale, le-a întreat:

— Dacă un *oto* a ucis pasărea, cum a ajuns săgeata aceasta de *kokerit* în *powis*?

Iar ele au fost nevoite să recunoască faptul că *powis* le fuseseră aduse de către „unchiul”⁹ lor.

— De ce nu mi-ați spus de la bun început? a întreat el. De ce nu m-ați anunțat că a venit să vă viziteze în timp ce eu și mama voastră eram plecați? Duceți-vă imediat și chemați-!-

Așa că fetele au ieșit afară și au strigat:

— Daku! Daku!

Cine să răspundă la chemare, dacă nu Siwara însuși? Când a intrat, stăpânul casei l-a salutat, iar el s-a așezat pe băncuța care i-a fost indicată.

— Mulțumesc! Mulțumesc! a exclamat el, am fost aici chiar ieri și le-am ținut companie fetelor.

22 Tatăl, care fusese la petrecere, încă era puțin amețit și nu prea știa ce face; în același timp, deși habar nu avea cine era Siwara, i-a oferit-o pe fiica lui cea mare, dacă îi plăcea de ea. Întâmplarea face că lui Siwara îi plăcea foarte mult de ea, așa că s-a întors spre mama fetei și a întreat-o dacă ar vrea să-l aibă ca ginere. Aceasta a spus:

— Da, foarte mult.

⁸ „*Kokeritul* este folosit doar pentru țeava de suflat, adică săgețile otrăvite.” (Roth)

⁹ „Termenul *warau* pentru «unchi», așa cum este folosit aici, este *daku*: acesta nu înseamnă doar fratele unui părinte, ci și aproape orice bărbat de vârstă potrivită.” (Roth)

Astfel a ajuns *hebu* să aibă o soție și s-a hotărât să se mute împreună cu ea în casa tatălui ei. Siwara s-a dovedit a fi un soț și ginere foarte bun, întorcându-se mereu din expedițiile de vânatoare încărcat cu pradă. Ba chiar s-a ostenit să-i învețe pe frații soției sale să vâneze mistreți. Înainte, ori de câte ori ieșeau cei doi băieți și aduceau câte o pasăre, se lăudau că au adus un mistreț. Fiindcă, vedeți voi, ei nu știau ce era acela un mistreț. Așa că i-a luat cu el într-o zi, iar când au ajuns într-un loc potrivit, și-a scuturat *maraka* (zornăitoarea) și au început să vină în fugă mistreți, ca răspuns la chemarea lui.

23

— Acesta este un mistreț, vânați-l, a spus Siwara.

Dar cei doi frați, care nu mai văzuseră niciunul până atunci, s-au speriat și s-au urcat într-un copac, așa că a fost nevoit să omoare singur trei sau patru, pe care i-au dus apoi acasă. A trecut timpul, iar după ce soția lui i-a făcut un copil, Siwara a devenit un moștenitor de drept al bunurilor familiei ei și și-a mutat propriile lucruri, pe care le ținuse până atunci în pădure, în casa socrului său, care a devenit de atunci propria lui vatră și casă.

Printre bunurile pe care le-a adus cu el în noua lui casă erau patru zornăitoare folosite doar pentru mistreți. Există două feluri de mistreți, timizii *eburi* și sălbaticii *eburi-oriasgi*, și erau câte două maracase pentru fiecare tip: o zornăitoare ca să cheme animalul, cealaltă ca să-l alunge. După ce le-a atârnat pe perete, Siwara le-a avertizat pe rudele soției sale că sub nicio formă nu au voie să atingă maracasele în lipsa lui, fiindcă avea să abată o năpastă asupra lor. Siwara a plecat la scurt timp după aceea să secere pe câmp; în lipsa lui, unul dintre cumnații săi a venit acasă și, văzând zornăitoarele cu pene colorate aranjate frumos, nu a rezistat tentației de a da jos una și a o analiza mai îndeaproape. În timp ce era ocupat să o admire, a uitat de interdicție și a început să o scuture. Dumnezeule mare! Era zornăitoarea greșită — cea pentru mistreții sălbatici! Iar acum, fiarele au venit grohând din toate direcțiile, așa încât biata mamă, cei doi frați ai ei și

24

bătrânii abia au avut timp să scape cu viață, în copacii din apropiere. Însă în graba și confuzia aceea, mama își uitase copilul, pe care mistreții l-au sfâșiat și l-au devorat. Văzând tot ce se întâmpla jos, fugarii au strigat și au urlat ca Siwara să vină repede și să scape de animalele acelea, ca să poată coborî în siguranță. Siwara a venit și, scuturând zornăitoarea potrivită, a alungat bestiile. După ce s-au împrăștiat mistreții și i s-au alăturat toate rudele, a început să-și caute copilul, dar bineînțeles că nu l-a găsit. I-a acuzat că nu i-au respectat ordinele și s-a înfuriat atât de tare, încât i-a părăsit. De atunci, le-a fost foarte greu să mai facă rost de mâncare.¹⁰

25 Interpretarea acestui basm urmează principiile pe care le-am dezbătut mai sus. Din nou, așa cum stau lucrurile adesea în cazul căsătoriilor dintre anima și un animal, o încălcare a unui tabu dis-truge căsnicia magică, ce ar trebui să fie protejată în orice caz de invazia din partea lumii seculare, a conștiinței colective. Episodul final din „Povestea lui Adaba“, în care broasca este împrôscată cu apă și se întoarce la regatul său, este asemănătoare, din punct de vedere al interpretării, cu un basm din Samoa, „Sina și șarpele“:

26 Tafitofau și soția lui, Ongafau, au trăit împreună mulți ani fără să aibă copii. Apoi, într-o zi, Ongafau a rămas însărcinată și, în scurt timp, a dat naștere unui șarpe. Șarpele a crescut și a crescut, și a tot crescut, până ce a umplut mai întâi un colț, iar apoi întreaga casă. Copilul era un șarpe mascul, iar în scurtă vreme a devenit cel mai frumos băiat din întregul ținut. În timp ce părinții lui munceau din greu, el se plimba și își arăta frumusețea.

27 Într-un alt ținut locuia o femeie bătrână împreună cu ficele ei, care nu aveau nimic de mâncare. Auziseră despre șarpe, iar într-o zi, fiica cea mare i-a spus surorii sale mai mici:

¹⁰ W.E. Roth, *Inquiry into Animism*, Washington DC, 1915, p. 186–187.